

ת"פ 14063/12/14 - מדינת ישראל נגד ראאד סואעד

בית משפט השלום בעכו

ת"פ 14063-12-14 מדינת ישראל נ' סואעד

בפני מאשימה נגד נאשם
כבוד השופטת שושנה פיינסוד-כהן
מדינת ישראל באמצעות שלוחת התביעות
ראאד סואעד
ע"י ב"כ עו"ד אנגאם ספיה קנדלפת, מטעם הסנגוריה
הציבורית

החלטה

1. המאשימה הגישה נגד הנאשם כתב אישום המייחס לו עבירת הפרעת שוטר במילוי תפקידו עבירה לפי סעיף 275 לחוק העונשין, תשל"ז-1977.

ביום 29.12.17 הורתי על ביטולו של כתב האישום מחמת הגנה מן הצדק. להלן נימוקי החלטתי.

2. על פי העובדות המפורטות בכתב האישום אזי לכאורה ביום 11.7.14 בשעה 00:45 במתחם האוכל בפסטיבל המחולות בכרמיאל, הביט לכאורה הנאשם בשוטר והשוטר הסתכל בו חזרה. על פי הנטען בכתב האישום אז אמר הנאשם לשוטר "למה הבעיה שלך, סובב את הפנים שלך מסתכל עלי תוריד את העין". בהמשך, דחף על פי הנטען הנאשם את השוטר בחזהו. השוטר יחד עם שוטרים אחרים שהיו במקום הודיעו לנאשם על עיכובו ובתגובה דחף לכאורה הנאשם את השוטר. השוטרים הודיעו לו דבר מעצרו ניסו לאזוק אותו והוא התנגד תוך שהניף ידיו ורגליו ודחף את השוטרים.

3. הסנגורית הגישה בקשה לביטול כתב האישום על פי הוראות סעיף 149(10) לחוק העונשין, התשל"ז-1977. על פי הנטען העמדתו של הנאשם לדין פוגעת בזכותו של הנאשם להליך הוגן ועומדת בניגוד לעקרונות הצדק.

4. אין מחלוקת כי הנאשם העלה בחקירתו במשטרה טענות כי הופעלה אלימות של השוטרים כלפיו. בשלב חקירת האירוע, מונחות היו למעשה תלונות הדדיות של השוטרים כלפי הנאשם ושל הנאשם כלפי השוטרים.

5. אין מחלוקת כי טרם הגשת כתב האישום התקבל אצל המאשימה אישור שפיטה ממח"ש, לאחר שהתיק במח"ש נסגר. כמו כן אין מחלוקת כי תיק מח"ש נסגר מבלי שבוצעה בו כל פעולת חקירה.

מח"ש סגרה את התיק מבחינה טכנית לאחר שלא הייתה בידי מח"ש כתובת מדויקת של הנאשם.

6. לעניין זה אביא להלן ציטוט מלא של מכתב מזכירת מח"ש לסנגורית אודות סגירת תיק מח"ש מכתב מיום 15.3.16.

"הרינו להודיעכם כי התיק הועבר למתמחה במח"ש שסברה כי אין לשלוח פלט לראאד סואעד (הנאשם- ש.פ.כ.) לבוא ולמסור גרסתו לאירוע משום שלא הייתה בידי מחלקתנו כתובתו המדויקת. אולם, תיקנו נגנז בין היתר בשל זניחת התלונה משום שראאד סואעד לא מצא לנכון לבוא ולמסור גרסתו לאירוע על אף שידע כי החומר יועבר למחלקתנו בשל טענותיו לאלימות כלפיו מצד השוטרים. עוד נציין כי בתיקנו אין חומר נוסף מלבד החומר המשטרתי הקיים גם אצלכם."

7. אין מחלוקת בין הצדדים כי חומר החקירה שהועבר למח"ש על ידי משטרת ישראל כולל את חקירת הנאשם (החשוד אותה עת), בו מצוינת כתובתו "הישוב סלמה" וכן מפורט מספר טלפון נייד.

8. מן האמור עד כה עולה כי בידי מח"ש היו שמו המלא, מספר תעודת הזהות שלו, הישוב בו הוא מתגורר, שהינו ישוב קטן וספק אם יש בכלל כתובת מדויקת יותר מהאמור עד כה, ומעל לכל מספר טלפון נייד שלו. לא נעשה ניסיון לעשות שימוש ולו באחד מן הפרטים הללו על מנת לעשות ולו ניסיון ראשוני לאתר. מח"ש החליטה על סגירת התיק מבלי לקבל את גרסתו של הנאשם או לנסות לקבלה כלל, על פי החלטת מתמחה, בין היתר על בסיס זניחת התלונה. זניחת התלונה נלמדת מאחר והנאשם, שהינו אזרח פשוט, אשר ספק אם יודע בכלל היכן מח"ש נמצאת ואיך פונים אליה, לא פנה מיוזמתו אליה למסירת הגרסה. כל זאת כאשר מח"ש, המצוידת במעט יותר אמצעים מן הנאשם, לא ניסתה אפילו להתקשר למספר המצוין בחקירתו על מנת לזמנו.

9. למרות האמור לעיל, נתנה מח"ש אישור שפיטה. בעקבות אישור זה התאפשרה הגשת כתב האישום מבלי שבכלל נעשה ולו ניסיון לחקור טענותיו של הנאשם בדבר אלימות השוטרים כלפיו באותו אירוע בו הוא מואשם בהפרעה להם.

10. בפסק דין ע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ. איתמר בורוביץ פד"י נט (6) 776 מיום 30.3.05 נקבעה הלכה בדבר מהות המבחן לקיומה של הגנה מן הצדק. (עמ' 807-806, סעיף 21 לפסה"ד).

"21. על רקע הדברים הללו רואים אנו טעם להעיר: עיקר עניינה של ההגנה מן הצדק הוא בהבטחת קיומו של הליך פלילי ראוי, צודק והוגן. בעיקרון עשויה אפוא ההגנה לחול בכל מקרה שבו קיומו של ההליך הפלילי פוגע באופן ממשי בתחושת הצדק וההגינות כפי שזו נתפסת בעיניו של בית-המשפט. מטרת החלטה של ההגנה היא לעשות צדק עם הנאשם,

ולא לבוא חשבון עם רשויות האכיפה על מעשיהן הנפסדים. ואולם לרוב (אם כי לא תמיד) תיחוס הפגיעה בצדקתו ובהגינותו של ההליך הפלילי להתנהגות נפסדת של הרשויות, ובמקרים כאלה אכן מוטל על בית-המשפט לבקר את מהלכיהן. ברם לא כל מעשה נפסד שעשו הרשויות החוקרת או המאשימה או רשות מעורבת אחרת יצדיק את המסקנה שדין האישום להתבטל מטעמי הגנה מן הצדק בין מפני שבאיזון בין האינטרסים הציבוריים המתנגשים גובר העניין שבקיום המשפט, ובין (וזה כמדומה המצב השכיח) מפני שבידי בית-המשפט מצויים כלים אחרים לטיפול בנפסדות מהלכיהן של הרשויות. ביטולו של ההליך הפלילי מטעמי הגנה מן הצדק מהווה אפוא מהלך קיצוני שבית-המשפט אינו נזקק לו אלא במקרים חריגים ביותר. בדרך-כלל יידרש הנאשם להראות שהתקיים קשר סיבתי בין התנהגות הנפסדת של הרשויות לבין הפגיעה בזכויותיו, עם זאת אין לשלול אפשרות שהפגיעה בתחושת הצדק וההגינות תיחוס לא להתנהגות שערורייתית של הרשויות, אלא למשל לרשלנותן, או אף לנסיבות שאינן תלויות ברשויות כל-עיקרן אך המחייבות, ומבססות, בבירור את המסקנה כי במקרה הנתון לא יהיה ניתן להבטיח לנאשם קיום משפט הוגן, או שקיומו של ההליך הפלילי יפגע באופן ממשי בתחושת הצדק וההגינות. אך נראה כי מצב דברים כזה אינו צפוי להתרחש אלא במקרים חריגים ביותר. "

11. נמצא כי על בית המשפט לבחון במקרה זה האם מצויים אנו באותם מקרים חריגים ביותר. מקרים בהם " לא יהיה ניתן להבטיח לנאשם קיום משפט הוגן, או שקיומו של ההליך הפלילי יפגע באופן ממשי בתחושת הצדק וההגינות" על הנאשם להראות כי " בדרך-כלל יידרש הנאשם להראות שהתקיים קשר סיבתי בין התנהגות הנפסדת של הרשויות לבין הפגיעה בזכויותיו".

12. לעניות דעתי מקרה זה עומד באמות המידה שנקבעו בהלכת בורוביץ. משהעלה הנאשם טענות ביחס להתנהלות השוטרים כלפיו, טענות בדבר אלימות, כאשר עניינו של אותו כתב אישום הינו אותו מפגש בין השוטרים לבין הנאשם והתנהלותו של זה כלפיהם, חובה ולו לנסות לחקור טענותיו. במקרה זה לא זו בלבד שטענותיו לא נחקרו, או נדחו על הסף, לא נעשה ולו ניסיון מזערי על מנת לשמוע דבריו ולבררם. לא נעשה ולו ניסיון להתקשר אליו. אין בידי הנאשם כוחות חקירה. כוחות אלו מצויים בידי המשטרה ובידי מח"ש. משלא התבררו דבריו, גזרו מראש את דינו שלא יוכל להוכיחם.

13. בע"פ 10645-02-14 מחוזי י-ם מדינת ישראל נ. גל ממנ (פס"ד מיום 15.8.14), דן בית המשפט המחוזי בי-ם בערעור על החלטת בית משפט השלום לבטל כתב אישום נגד שתי נאשמות בעבירות תקיפת שוטרים בנסיבות מחמירות וכן העלבת עובד ציבור. הנאשמות טענות לתקיפתן על ידי השוטרים וכי אחת מהן נחבלה חבלות של ממש. מח"ש סגרה את התיק נגד השוטרים בעילת "חוסר עניין לציבור", מבלי שביצעה פעולות חקירה. בית המשפט המחוזי קבע שם, כי בערכאה הדיונית כלל לא נטען כי נערכה בדיקה ראשונית לתלונות (טענה שביקשה המאשימה להשמיע בערכאת הערעור ולהציג לכאורה ראיות לכך) "משכך נוכח התשתית העובדתית והמשפטית שנפרשה בפני בית משפט קמא, לפיה, תלונת המשיבה 2 כלל לא נחקרה ובהינתן העובדה כי בידי המשיבה 2 מצויים מסמכים רפואיים לפיהם היא סבלה מחבלה, לא מצאתי שיש להתערב בהכרעתו של בית משפט השלום."

14. לעומת העניין שנדון בפס"ד "גל ממין", במקרה אשר בפני לא נטען כי לנאשם נגרמו חבלות על ידי השוטרים, או כי יש בידיו ראיות לחבלות. גם האישום העומד כנגד הנאשם הינו קל באופן משמעותי ונאשם הוא בהפרעה לשוטרים ולא בתקיפתם. במקרה שבפני מח"ש כלל אל בדקה את התיק ואף לא הגיעה למסקנה כי יש לסגור אותו בשל עילה כלשהיא. העניין פשוט כלל לא נבחן על ידי מח"ש.

15. יש לאבחן המקרה אשר בפני גם ממקרים אחרים אשר נדונו בפסיקה בהם זומנו חשודים, נאשמים פוטנציאליים, למח"ש לברור תלונתם ולא הגיעו. בע"פ(חי')11-10726-01 מדינת ישראל נ. קנדרו אומנם בית המשפט קובע כי אין ליצור זיקה מידת בין מחדל בחקירה שוטרים לבין עצם קיומו של ההליך הפלילי. באותו מקרה מצא בית המשפט המחוזי כי לא היה מקום לבטל את כתב האישום והיה על בית משפטה שלום לברר את הטענו במסגרת פסק דין בו ניתן היה גם להתייחס להתנהגות השוטרים. אולם, שם קובע בית המשפט המחוזי כי **"...וככל הנראה נפלה תקלה באופן שבו נשלחו אל המשיב זימונים, וזה לא קיבל אותם, סבורים אנו כי לא ניתן לייחס למח"ש על פניו זלזול בתלונה, כנטען על ידי ההגנה. ראוי היה שמח"ש ימציא לבית המשפט אישורים על משלוח הזימון בדואר רשום, כך שניתן יהיה לבקר את הליך זימונו של המשיב ובדרך זו גם את החלטתו. דבר זה לא נעשה ונעיר זאת לפעמים הבאות."** במקרה שבפנינו, זימון כלל לא נשלח, אין עסקינן בשאלת קיומם של אישורים לזימון אם לאו. עסקינן בשאלת ההחלטה כלל לא לפעול לזמן את הנאשם.

16. כאשר בית המשפט נדרש לדון בשאלת ביטול כתב אישום בגין הגנה מן הצדק על בית המשפט לפעול בשלושה שלבים-

"בשלב הראשון על בית-המשפט לזהות את הפגמים שנפלו בהליכים שנקטו בעניינו של הנאשם ולעמוד על עוצמתם, וזאת, במנותק משאלת אשמתו או חפותו. בשלב השני על בית- המשפט לבחון אם בקיומו של ההליך הפלילי חרף הפגמים יש משום פגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות. בשלב זה, נדרש בית-המשפט לאזן בין האינטרסים השונים, שהעיקריים שבהם פורטו לעיל, תוך שהוא נותן דעתו לנסיבותיו הקונקרטיות של ההליך שבפניו. בתוך כך עשוי בית-המשפט לייחס משקל, בין היתר, לחומרת העבירה המיוחסת לנאשם; לעוצמת הראיות (הלכאוריות או המוכחות) המבססות את אשמתו; לנסיבותיהם האישיות של הנאשם ושל קורבן העבירה; למידת הפגיעה ביכולתו של הנאשם להתגונן; לחומרת הפגיעה בזכויות הנאשם ולנסיבות שהביאו לגרימתה; למידת האשם הרובץ על כתפי הרשות שפגעה בהליך או בנאשם, וכן לשאלה אם הרשות פעלה בזדון או בתום-לב. ברי כי בגיבוש האיזון בין השיקולים הנגדיים ייחס בית-המשפט לכל אחד מהשיקולים את המשקל היחסי הראוי לו בנסיבותיו הקונקרטיות של המקרה הנתון. כך, למשל, ככל שמעשה העבירה חמור יותר, יגבר משקלו של האינטרס הציבורי שבהעמדה לדין; וככל שמעשה הרשות שערורייתי יותר ופגיעתו בנאשם ובזכויותיו חמורה יותר, יגבר משקלו של האינטרס הציבורי שבשמירת זכויותיו של הנאשם ובריסון כוחה של הרשות. בשלב השלישי, מששוכנע בית-המשפט כי קיומו של ההליך אכן כרוך בפגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות, עליו לבחון האם לא ניתן לרפא את הפגמים שנתגלו באמצעים יותר מתונים ומידתיים מאשר ביטולו של כתב- האישום"

דנ"פ 5189/05 איילון - חברה לביטוח בע"מ נ' מדינת ישראל, 20.4.06

17. השלב הראשון כבר נבחן על ידי. הפגם שנפל בפעולה שלה רשות. דומה בעיני כי כבר הובהר כי מדובר בפגם בדרגה גבוה מזו אשר נדונה בפסיקה בה נאשם הוזמן למסירת גרסתו בפני מח"ש, לא הגיע וקימות שאלות בדבר אופן הוכחת זימונו. כאן הבחירה הייתה כלל לא לפעול לזמנו, על אף שפרטים שלו היו מונחים בפני מח"ש. ככל שמח"ש סברו מטעם זה או אחר כי לא מדובר היה בפרטים מספקים, לא נעשתה פעולה פשוטה ביותר על מנת לנסות לבררם. לא נעשתה אף פעולה פשוטה לנסות לשלוח מכתב לכתובת שכן מופיעה, האם די בה או שמא לנסות להתקשר למספר הטלפון הרשום לברור כתובת טובה יותר.
18. השלב השני- בדיקת האינטרסים והאיזונים. עסקינן בכתב אישום בגין עבירת הפרעת שוטר בעת מילוי תפקידו כאשר לא קיימת עתירה למאסר. אכן, כפי שאתייחס לכך בהמשך, לא נשמעו ראיות ואיני יכולה לקבוע את עוצמתן של הראיות לכאורה כנגד הנאשם. אולם, המחדל בפעולת הרשות גורם במקרה זה לפגיעה ממשית ביכולתו של הנאשם להתגונן. גרסתו לא נבדקה. הנאשם מסר גרסתו בתחנת המשטרה בלבד, תחנת המשטרה בה משרת השוטר אשר על פי טענתו תקף אותו ועל פי טענת השוטר דחף אותו והפריע לעיכובו ומעצרו. אין לקבוע כי הרשות פעלה בזדון, אך מצטיירת על פניו תמונה של זלזול בגרסתו ובתלונת האזרח.
19. המשקל הנמוך יחסית מחד של כתב אישום בגין הפרעת שוטר בעת מילוי תפקידו ללא עתירה למאסר ומנגד משקלו הכבד יותר המחדל בדמות אי משלוח זימון לנאשם להביא גרסתו בפני מח"ש, מטה את הכף. יש לקבוע כי במקרה זה גובר האינטרס הציבורי בהקפדה על פעולה שלה רשות, לשמירה על זכויות נחקרים המתלוננים במח"ש. כזכור, על אף קיומם של פרטים מספקים של הנאשם המתלונן כנגד אלימות השוטרים, לא נעשה כל ניסיון לסמנו למסור גרסתו. לא מדובר בנאשם אשר יש בעיות בהוכחת העובדה כי הזימון הגיע לידי. לא מדובר בנאשם אשר נשלח זימון ובחר שלא להתייבב. מדובר בנאשם אשר הוחלט כלל לא לעשות זימון בפרטים המופיעים בפני מח"ש ולזמנו בשל החלטה כי בכתבות שרשום בחקירה, אין די.
20. איני מוצאת כי החלטה על פי יבוטל כתב האישום במקרה שכזה מעבירה מסר ציבורי על פיו כדאי לכל נאשם להתלונן על אלימות שוטרים כלפיו, שהרי אולי יבוטל כתב האישום. החלטה שכזו מעבירה מסר כי החתירה לגילוי האמת מחייבת כי לכל הפחות תינתן לנאשם ההזדמנות למסור גרסתו. יש לשמור על זכויותיו של הנאשם.
21. בשלב השלישי נדרש בית המשפט לבחון האם אין לרפא את הפגמים בדרך אחרת מאשר ביטולו של כתב האישום. אוסיף לכך גם את השאלה האם לא נכון לשמוע תחילה את הראיות ואז להכריע.
22. במקרה זה לאור מאזן האינטרסים, בין עוצמת הפגיעה בערכים המוגנים אשר מגלמת העבירה בין נאשם הנאשם, לבין מידת הפגיעה בזכויותיו של הנאשם, איני מוצאת כי נכון לפעול בדרך אחרת. שמיעת הראיות ואז הכרעה, עלולה לפגוע ביכולתו של הנאשם להוכיח גרסתו. שכן, לנאשם לא ניתנה ההזדמנות כי גרסתו תבחן על ידי גורמי חקירה. שאלת האלימות הנטענת כלפי הנאשם, היא מיסודות

המקרה, שכן אין מדובר באירוע בו על פי הנטען המגע האלים לכאורה בין הנאשם לשוטרים או בין השוטרים לנאשם התרחש בעקבות חשד לביצועה של עבירה אחרת. כאשר כל העבירה הנטענת כולה מקורה בהתנהלות בין אזרח לבין השוטרים ולהפך. עיון בכתב האישום מבהיר, האירוע החל על פי גרסת המשטרה בחילופי מבטים בין הנאשם לבין שוטר, עבר למילים וגלש לדחיפות והתנגדות לעיכוב ומעצר.

23. לאור כל האמור לעיל, מצאתי כי האיזון בין הפגיעה בערכים המוגנים לחברה היה והנאשם ביצע את המיוחס לו בכתב האישום, לבין הפגיעה בזכויות חשודים ונאשמים בשל אופן התנהלות הרשות המנהלתית, מטה את הכף לביטולו של כתב האישום מחמת הגנה מן הצדק.

המזכירות תשלח העתק ההחלטה לצדדים.

ניתנה היום, י"ט שבט תשפ"א, 01 פברואר 2021, בהעדר הצדדים.